

Layihənin istiqaməti:
"İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi"

Eziz oxucum, gəlişti gözəl sözlər demək, cəkicilik xatırına yazmadım bu başlığı... Bu başlıq azad ruhunu, mərdanə xarakterini, forqliliyini çox sevdiyim, hər yerdə və hər məqamda yalnız özü olan, sadəliyini, səmimiliyini heç nəyin dəyişə bilmədiyi Nurəngiz Günün 1978-ci ilde qələmə aldığı "Döydüm qapını" şeirini bir daha oxuduqdan sonra dəguldü:

Şəngülümüsüz, Şüngülümüsüz bir Məngülüm var,
bir bəmbəyaz gülüm var, qürbətdən gətirdim.
Döydüm qapını, utana-utana.
Oxudum mahnimi, mən yana-yana:
- Məngülüm! Aq qapını, mən gəlim.
Döşümde ağrı gətirmişəm, başımda təzyiq...
Buyuzlarım ki, yoxdur?
Olsayı, ot yox, At gətirərdim, həyat gətirərdim,
At ucalıqdır, həyat - qanadlı bir nağıl!..
At gətirərdim, həyat gətirərdim.

Atı ucalıq, həyatı qanadlı bir nağıl sayan xanım şairin at gətirmek, həyat gətirmek arzuları gerçəkləşməyince, ürəyində ağrı yuva saldı və təbii, o, "bəmbəyaz gül" bu ağrıların ağırlığından, ölesiye etkisindən saralıb-soldu... Nəhayət, bu ağrılar və "başındaki məğlub eşqi" "sevgi toxunuşu", eşq qoxulu bu qadını "ev pərvanəsinə, ev məhbusuna" çevirdi... Halbuki vaxt vardi, bomboz boşluqları, bütün yaramazlıqları, onun üçün darıxdırıcı olan içi boş adamları qamçılamaya keçirdi könlündən:

Bomboş bir səssizlik, bomboş...
Boşluqda nə sevgi, nə nifret, nə səadət,
nə hiss, nə səs!
Atliydim. Bəs hanı? Qamçım vardi, bəs hanı?
Atım səzə qalsın. Qaytarın qamçımı!
Qamçılıqla istəyirəm
bu boşluğu!

Lent.az-a məsahibəsində də Nurəngiz xanımın ömrünün əllinci illərindən etibarən başlayan bu güşənişinin apaqıq cavabı var: "Mən həmişə beyni yüksək, qayğılı yaşamışam. 1937-ci ilde tayfam darmadağın olub. Babam Mirzə Ələkbər Hacızadə Əfəndini itmişik. O, məşhur həkim klub və insanlara təmənnəsiz xidmət edib. Yaxınlırin minik məmən üçün ağırdır. Sonra atam, anam və qardaşımı itmişəm. İndi evdə tek yaşayırıam. Oturub fikirləşəndə onlarsız hanı qüssəleri keçirdiyimi ancaq özüm bilərəm. Ona görə də ayda-ildə bir dəfə tədbirlərə gedirəm. Getdiyim yerdə heç kimə heç nə hiss eleditmərim. Həqiqim yoxdur kiməse yüksəkliyə. Evin içində çox bağlıyam. Ele bil ki, ev pərvanəsiyəm. Ev məhbusuyam. Özüm-özümü belə eləmişəm..."

Beləcə, itirdiyi ezişlərinin portretini evin dəvərlərinə düzərk onlarla həsb-hal edir, dərdləşmiş və keçmiş günlərinə, qış kimi ötən çağlarına qaydarmış və layiq olduğunu, arzuladığı heyati "qanadlı bir nağıl" kimi yaşaya bilməməsindən dolayı qüssələnərmis tez-tez. Məsahibələrindən birində o, beləcə də deyib: "Gözəlliymən qadıri bilinmədi, heyf oldu getdi. Gözəlliymə yaraşan heyatım olmadı. Bir dəfə qardaşım mənə baxıb dedi ki, ay bacı, sən indi şahın süfrəsində oturmaların. O, mənə çox gözəl duyurdu və görürdü ki, kimlər xoşbəxtlik tacını başına qoyub gəzir... Mən indi başa düşürem hər şeyi. Şəkilərimə baxanda deyirəm ki, İlahi, bu qızdakı ne gözəllik olub belə? Yəqin belə olacaqmış... Bir də mən o vaxt heç nəyi axtarmırdım axı..."

Təkcə o vaxtmı? Əsla, o, bütün yaşamı boyunca heç nəyi axtarmayıb, heç nəyin arda döyüd, gözləyib ki, xoşbəxtlik özü gelib günlərin birində tapacaq onu... Axi, birlərdi, yaxşıca dərk edirdi ki, hər cür xoşbəxtliyə layıq idi, lap ele şahın süfrəsində oturmağa belə... Amma qüruru, vüqarı həmişə, hər yerdə onunla olub və yersiz addımlar atmağa qoymayıb dodağına gülüş, gözlərinə kədər qonmuş bu xanımı... Səssizcə öz yolu tutub və adını iftiخارla daşıdığu üzü Günəşə doğru addım-addım yol gedib "yol olanaqda..."

Evinin pərvanəsi - məhbusu Nurəngiz Gün

Yaxud qismətinə dodağında gülüş, gözlərində kədər yaşatmaq yazılan şair

*Saçlarımda rüzgarım,
Ruhumda ana laylaşı,
Başında məğlub eşçim
Yol gedirəm, sinəm qaralanadək.
Önümüzə silsilə dağlar,
Sərt qayalar, soyuq deniz
Qərib canla, bu tək cana, qürub çığı
Yol gedirəm, ölüzyib saralanadək.
Arxamda sarp enişər,
Çiyinimdə Günəş tayası,
Ağuşumda Jalem və titrəyişim
Yol gedirəm, yol olanadək.*

Həmişə bu fikirdə olmuşam ki, insanların adında onun xarakteri və əməlleri ilə bağlı hansısa gizlinlər yatır. Adında Nur, işləq, ədəbi təxəllüsündə isə Gün-Günəş daşıyan bu gözəl-göyçək xanımın da ömür sehifələrini vərəqləndikdə fikrimin həqiqət olduğunu bir daha emin oldum... Nurəngiz Gün seher erkəndən, hamidən tez oyanmağı, Günəş qarşılıqla hər şəyden çox sevirmiş. Gün çıxməyanda, hava tutqun olanda canı sıxılır, dairixmiş. Qəribədir, Günəş qara sevdası, onun ilkinliyinə olan inamı şeirlərinə o qədər dərindən sırayət edib ki, oxucu şairin xarakter cəhətinə çevirilmiş bu adətini təsdiqləməyə bilmir:

*Bu torpağın öncə Günəşti doğulub,
Bu torpaq sari tellərdən yoğrulub.*

*Bu torpağın ulu nənəsi Gün xanım olub.
Gün xanım, Günəş xanım!*

Andım, Tanrıım, imanım!

Əlbətə, yalnız Günəşti delicesinə sevən, onun işığına tapınan şair-Tanrı bilən türksoylu yazar xanım yeri, göyü, anamız təbiəti, onun nemətlərini də bu qədər sevə biler və onun bəzəyi olan quşları ovlayan ovçulara nifret edər. Quşlara həyatım deyər. Çiçəklərinə dərilməsinə üzülər, 8 Mart Qadınlar bayramını çiçəklərin ölümü günü kimi menələndirər, həmin gün telefonun dəstəyini belə qaldırmaz ki, bərən kimsə onun bayramını təbrik üçün çiçək dərmək fikrinə düşər...

İlk qələm təcərbəsinə "Tanrı" adı verən Nurəngiz Günün sonrakı əsərlərinin toplanırdı. Kitablarının adları da, şeirlərinin ehtiva etdiyi mənələrindən da üzü məhz dərgahə - Günəş Tanrisinə yönəlikdir, "Xocalı simfoniyası"ndan başqa...

"Tanrı bəşər övladıdır", "Ağ qanadlar", "Günəşə dua" və "Yol gedirəm" kitablarında anlaşılmış həm asan, həm də çətin şeirlərdən dərniyamiza səmimiyyət, ümidi, kədər və məhəbbət, özgürəlik duyuları əleyən, zamanın qürbətində itkin düşən sevgiləri xatırladın Nurəngiz Günün öz bənzərsiz obrazı boyanır. Oxuları bu orijinal şeirlərin dəqəsili onun bənzərsiz müəllifini dəha yaxından tanrıvə sevirdilər...

Əlbətə, o, bənzərsiz idi, başqalarından seçilən bir forqliliyə sahibdi, bulaq suyu qədər saf və şəffafdı, azad düşüncələrini dile gətirməkdən çəkinməz, qorxmazdı, rola girmeyi, maskalanmağı bacarmazdı, gözü tutan, ruh birliliyə duyduğu kəslərlə son dərəcə səmimi səhəbət etməyi, ünsiyyət qurmağı sevərdi. İller boyu təmənli şeirlərinə oxusun da, efridən cəsərətli fikirlərini eşitikdə bəzən təəccübələnsəm də, onunla ilk görüşümüz böyük Məmməd Arazın yas mərasimində olmuşdu... Ustad şairin yasına gələn xanımlar yemək masasının arkasında öz işlərində idilər... O isə bütün bunların ona dəxli yoxmuş kimi, foyedəki pəncərənin qarşısında durub binanın həyatına baxır, belkə də rəhmetliyə həsb-hal edirdi... O zaman mənə qəriba gəlmədi, yasa gələn bir xanımın içəri keçmədən foyedək xeyli dayanması və dərin düşüncələr içində geri dönməsi... İkinci görüşümüz Güneydən gelmiş nisgili şairimiz Baləş Azəroğlunun Təzə Pır məscidində keçirilən vəda mərasimine təsadüf etmişdi... Bu dəfə bir çox məsələlər barədə xeyli səhəbət etmişdi... Baləş müəllimin yasında iştirak edənlərin sayının azlığından şikayətlənmiş, bunu saygısızlıq saymışdı. Sonuncu görüş

qismətimizə böyük Cavad Heyətin 40-i gününə yazılmışdı, ikinci Fəxri Xiyabanda... Amma bu dəfə səhəbət-leşmək iqtidarından deyildi, səhətinde ciddi problemlər yaşadığı, artıq həyatın yükünü daşımaqdan yorulduğu və əbədi yola çıxmək ərefəsində olduğu açıq-aşkar hiss olunurdu... Hər hərəketi, üzgünlüyü, dodaqlı söyuledikləri Günəş kimi quruba endiyini belirleyirdi...

*Dodaqlarında təbəssüm,
Bəbəklərimdə ümidi və qürur,
İcimdə ağlamaq ehtiyacı
Yol gedirəm, yorulanadək...*

Qısa bir haşiyə: 1938-ci ilde Bakı şəhərində dünyaya gələn Nurəngiz Gün once 1 sayılı Bakı Tibb Məktəbinde oxuyub, amma tibb sahəsi onu heç özüne çəkməyib, ruhundakı tələtüm, susmayan əbədi sənət sevdası onu Azərbaycan Dövlət İncəsənət Universitetinə gətirib. Sonra isə söz sənətinin, kültürümüzün qara sevdalısı sənət dünəyinə qucaq aqan, ən yüksək səviyyədə bu dünəyanın təbəliğini həyata keçirən AzTV-də direktor vəzifəsində çalışmağa başlayıb... illər sonra onu hətta uzaqdan görmək üçün televiziyanın qarşısına toplanan fanatları, sevenlərini yormamaq, təsəvvürlərində olduğu kimi - gənc, gözəl və çəkic qalmak üçün... (belə də xəber oxumaqdan yorulduğu) müəllimlik etmək qərarına gəlib və sənət yoluna qədəm qoyacaq gənclərə səhəne danışışı və nitq mədəniyyətini öyrətmək üçün Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində işləyib.

O, bütün yaradıcılığı boyu ruhən azad olub, sərbəst düşüncələrini səmimi şəkildə ifadə əleyib, yalana, riyakarlığa, saxtakarlıq və yaltaqlıq meydan verməyib, sünə pafosdan uzaq olub, yalnız əlahəzər həqiqəti, gərcəkləri yazıb. Cəmiyyətdə baş verən nəqşliklər, çatışmamazlıqlar, mənəvi aşınmalar, Qarabağ dərdi, unutqanlıq, hər hansı bir sahədə ana dilimizə qarşı göstərilen etnasiqliq heç vaxt nəzərindən qəçməyib... Belə məqamlarda təbiətin yaratdığı saf, tərəmiz varlıqlara üzünü tutaraq sözünü deyib, mesajlarını yollayıb... "Yalqız qumrum! Susqun yavrum! Arı pətəyim-İşildəqşum!" epietiylə oxşadı. Qumru quşundan bu pislikləri yaradınan - "xeyrə şər qatan" özbeöz soydaşlarının, "pisləri əzizləyib, yaxşılıarı" işləyanların yerinə hətta üz dəliləyib:

*Ağlıb uzanan her sap düzümü ömür deyilmiş,
ömrün hər düzümü ömür deyilmiş!*

Bağışla!

*Aldandıq, aldatdıq, nələrdən döndük,
nələrdə yanıban, nələrdə səndük.*

Bilməzdim bu qədər üzü dönükdü!

Bağışla!

Pisi əzizləyib, yaxşını atdıq,

Olub ki, bəzən də xeyrə şər qatdıq,

Beləcə sivişib ömür üçüd ki!

Ömür quşdu ki!

Sevdalı yolları unutmuşuq ki!

Bir kövrək çiçəyi qurutmuşuq ki!

Bağışla!

Bağışla!

Mədəniyyət sənəti öz işlərindən idilər... O isə bütün bunların ona dəxli yoxmuş kimi, foyedəki pəncərənin qarşısında durub binanın həyatına baxır, belkə də rəhmetliyə həsb-hal edirdi... O zaman mənə qəriba gəlmədi, yasa gələn bir xanımın içəri keçmədən foyedək xeyli dayanması və dərin düşüncələr içində geri dönməsi... İkinci görüşümüz Güneydən gelmiş nisgili şairimiz Baləş Azəroğlunun Təzə Pır məscidində keçirilən vəda mərasimine təsadüf etmişdi... Bu dəfə bir çox məsələlər barədə xeyli səhəbət etmişdi... Baləş müəllimin yasında iştirak edənlərin sayının azlığından şikayətlənmiş, bunu saygısızlıq saymışdı. Sonuncu görüş

birləşərək bir cəbhədə mübarizə aparan şururlu bir əsərdir. Bəzi şeirlər bəşərin özəyi ilə ygurulmuşdur ki, inqilab himnində çevrilmişdir. Azərbaycan poeziyasının üfüqlerində Gün kimi doğan və "Əgər məndən humanizm əsirgəməmişənse, buna görə sənə şükr edirəm, Allahım! Buna görə özündə nikbinliyi ödürməməye, yaşamağa dəyər..." deyən xanım şairəni bu pozitivliyinə görə de tənianların sevgisi intəhasız idi... Ölümünün səhəri günü internetdə paylaşılan fikirlərən birçə nümunəni verməklə bu sevgiyə yaşayıb ölməyə dəyər demək istəyirəm sözündə olaraq...

"Səhəri Nurəngiz Günün vəfati ilə açdıq. Çok üzüldüm. Qızlarını kişiləri bədbəxt eləmək üçün yetişdirən bir cəmiyyətdən həyatindəki kişiləri xoşbəxt eləmək qabiliyyətinə malik bir qadındı Nurəngiz Gün. Sevgi toxunuşu qadındı. Təhminəmiz... Zaurun kim olduğunu bu güne qədər dəqiq öyrənə bilməsəm də, onun günümüze qədər yaşamasından, onu tanımaqdan çox məmənunam. Nurəngiz xanımın o gözəl gözlərinin dərinliklərinde həmişə dəhşətli bir qüsse sezmişəm. Ve mənə həmişə elə gəlirdi ki, müasirlərinin bütün qara qara gözlərə həsr olunan mahnıları ona itihaf olunub. Məkəni uçmaq olsun!"

Uzat sarı tellərini,

Uzat, əllərim çatmrı.

Uzat, uzat, sarı mənə,

Sarı mənə, apar manı,

Mənə soyuqdur, Günəş...

Çatarsam,

Odundan ovuc-ovuc udacağam...

Boğazında qurşun qalacaq, Günəş!

Bir qurşuna möhtacam...

Eşidirsənmi, ulu nənəm, hey!